

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 121/2024-20

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Molnára a sudcov Ivana Fiačana (sudca spravodajca) a Ľuboša Szigetiho v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] zastúpenej Advokátska kancelária BĀNOS & KOŠŪTOVÁ s. r. o., Hlavná 23, Galanta, proti rozsudku Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 7Ssk/145/2022 z 26. apríla 2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 31. augusta 2023 domáha vyslovenia porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivý súdny proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) napadnutým rozsudkom najvyššieho správneho súdu označeným v záhlaví tohto uznesenia. Sťažovateľka navrhuje zrušenie napadnutého rozsudku najvyššieho správneho súdu a vrátenie veci na ďalšie konanie, ako aj priznanie náhrady trov konania.

2. Podľa čl. XI bodu 4 Rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na obdobie od 1. januára 2023 do 31. decembra 2023 v znení jeho dodatku č. 2 z 27. septembra 2023 (ďalej len „rozvrh práce“) bola predmetná vec, pôvodne pridelená sudkyňi spravodajkyňi Jane Laššákovej, pridelená sudcovi spravodajcovi Ivanovi Fiačanovi, ktorý sa v súlade s čl. II bodom 3 rozvrhu práce stal členom druhého senátu ústavného súdu.

3. Podľa čl. XI bodu 1 Rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na obdobie od 1. januára 2024 do 31. decembra 2024 veci patriace do pôsobnosti senátov ústavného súdu, ktoré

boli pridelené sudcom spravodajcom pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto rozvrhu práce, prerokujú senáty v pôvodnom zložení. Na základe toho rozhodol o ústavnej sťažnosti senát uvedený v záhlaví tohto uznesenia.

4. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľka podala žiadosť o invalidný dôchodok, ktorá bola rozhodnutím Sociálnej poisťovne, ústredia č. 996 203 4148 0 z 12. februára 2021 zamietnutá. Rozhodnutie bolo odôvodnené tým, že na základe záverov lekárskeho posudku z 26. januára 2021 sťažovateľka nie je invalidná, pretože nemá pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 40 % v porovnaní so zdravou fyzickou osobou. O odvolaní sťažovateľky proti prvostupňovému rozhodnutiu rozhodol generálny riaditeľ Sociálnej poisťovne (ďalej len „žalovaný“) rozhodnutím č. 996 203 4148 0 z 9. júna 2021 tak, že odvolanie sťažovateľky zamietol v celom rozsahu a prvostupňové rozhodnutie potvrdil. Podkladom jeho rozhodnutia bol odborný lekárske posudok z 31. mája 2021 so záverom, že sťažovateľka nie je invalidná, keďže miera poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť bola určená na 10 %.

5. O správnej žalobe sťažovateľky proti rozhodnutiu žalovaného rozhodol Krajský súd v Žiline (ďalej len „krajský súd“) rozsudkom sp. zn. 22Sa/3/2021 z 19. mája 2022 tak, že žalobu zamietol a žalovanej nepriznal náhradu trov konania.

6. Proti rozsudku krajského súdu podala sťažovateľka kasačnú sťažnosť, v ktorej namietala nesprávne právne posúdenie veci, odklon krajského súdu od ustálenej judikatúry a porušenie svojho práva na spravodlivý proces z dôvodu nedostatočného odôvodnenia rozhodnutia krajského súdu.

7. Najvyšší správny súd napadnutým rozsudkom kasačnú sťažnosť zamietol s odôvodnením, že nezistil dôvod odchyliť sa od logických argumentov a právnych záverov krajského súdu. Právne posúdenie danej veci krajským súdom v zásadnej otázke týkajúcej sa posúdenia miery invalidity sťažovateľky považoval najvyšší správny súd za správne a súladné so zákonom. Nesúhlasil s argumentáciou sťažovateľky o nesprávne zistenom skutkovom stave z dôvodu nezohľadnenia ňou predložených lekárske správ odborných lekárov. Najvyšší správny súd považoval za preukázané, že odborné posudky posudkových lekárov boli vypracované na základe lekárske správ predložených sťažovateľkou, ako aj vlastného posúdenia so zistením, že sťažovateľka má síce obojstrannú praktickú hluchotu, je však po kochleárnej implantácii vpravo s výborným efektom v oblasti komunikačných schopností a pri používaní implantátu bola pri vyšetrení tónovej audiometrie určená hodnota v pásme normy až ľahkej straty sluchu (15 – 25 dB). Táto strata sluchu je tak výborne kompenzovaná implantátom a snímateľným rečovým procesorom, čo bolo rozhodujúce pre zaradenie zdravotného postihnutia podľa kapitoly VII oddielu B položky 6 (obojstranná ľahká nedoslýchavosť) prílohy č. 4 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sociálnom poistení“) s mierou poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť na 10 %.

8. K námietke nedostatočného odôvodnenia rozhodnutia krajského súdu najvyšší správny súd uviedol, že krajský súd nepochybil, pokiaľ v procese súdneho prieskumu zákonnosti rozhodnutí žalovaného zameral pozornosť zásadnej otázke, či sťažovateľka spĺňa zákonné podmienky invalidity podľa zákona o sociálnom poistení. K námietke odklonu správneho súdu od rozhodovacej praxe kasačného súdu poukázal na rozdielnosť skutkových okolností podkladov s prejednávanou vecou sťažovateľky a prípadu prerokovaného Najvyšším súdom Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) rozhodnutím sp. zn. 7Sk/4/2020, na ktoré sťažovateľka odkázala. Najvyšší správny

súd poukázal aj na ďalší rozdiel spočívajúci v tom, že v posudzovanom prípade posudkoví lekári odôvodnili svoj záver o invalidite sťažovateľky a miery poklesu vykonávať zárobkovú činnosť tak, že vrodená strata sluchu sťažovateľky je kompenzovaná kochleárnym implantátom a snímateľným rečovým procesorom.

9. Najvyšší správny súd navyše, vychádzajúc z príslušných ustanovení zákona o sociálnom poistení a funkčných vlastností kochleárneho implantátu, uviedol, že záver vyslovený posudkovými lekármi (implantáciou kochleárneho implantátu poškodenie sluchu v prípade sťažovateľky zodpovedá zmierneniu jej zdravotného poškodenia, ktoré jej umožňuje zaradenie do pracovného prostredia obdobne ako zdravej fyzickej osobe) vyznieva ako logický.

II. Argumentácia sťažovateľky

10. Sťažovateľka namieta porušenie označených práv napadnutým rozsudkom najvyššieho správneho súdu, ako aj konaním, ktoré mu predchádzalo, a to z dôvodu:

- a) nesprávneho vyhodnotenia dôkazov najvyšším správnym súdom,
- b) arbitrárnosti napadnutého rozsudku,
- c) nesprávnym právnym posúdením veci krajským súdom a následne aj najvyšším správnym súdom.

11. V súvislosti s namietaným nesprávnym vyhodnotením dôkazov a nesprávnym právnym posúdením sťažovateľka v ústavnej sťažnosti uviedla, že od narodenia trpí vrodenou ťažkou poruchou sluchu, pričom v roku 2002 jej bola vykonaná kochleárna implantácia na pravej strane. Ako v konaní o správnej žalobe, tak aj v kasačnej sťažnosti poukázala na nesprávne právne posúdenie zo strany žalovaného, pretože ten pri posudzovaní poklesu miery schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť nezohľadnil, že sťažovateľka je pacientkou s obojstrannou praktickou hluchotou s celkovou stratou sluchu podľa Fowlera 100 %. Žalovaný pri hodnotení bral do úvahy výlučne hodnoty sluchu sťažovateľky za použitia kochleárneho implantátu, ktoré však nereflektujú reálnu mieru jej počutia. S poukazom na lekárske správy z obdobia rokov 2010 až 2013 a 14. augusta 2017 a 16. novembra 2020 je podľa sťažovateľky zrejmé, že jej zdravotné postihnutie sa nezmenilo ani po zavedení kochleárneho implantátu. Z odborného lekárskeho posudku z 31. mája 2021 vyplýva, že posudkový lekár považoval za rozhodné samotné výsledky audiometrie, ktoré však slúžia najmä pre techniku pri nastavovaní procesora pre sťažovateľku, avšak tieto hodnoty nie sú odrazom jej reálneho rozsahu počutia. Neprihliadol však na percentuálne vyjadrenie poruchy sluchu podľa Fowlera, ktoré je rozhodujúce pre určenie miery poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť, a rovnako neprihliadol na uvedené (staršie) lekárske správy. Posudkový lekár tak konštatoval u sťažovateľky obojstrannú ľahkú nedoslýchavosť (25 % podľa Fowlera), ktorá však zo žiadnych lekárskejších správ nevyplýva. Určenie zdravotného postihnutia správnym orgánom tak nezodpovedá predloženým lekárskejšým správam, z ktorých vyplýva nezmenený rozsah straty sluchu sťažovateľky, ktorá aj naďalej trpí obojstrannou praktickou hluchotou s celkovou stratou sluchu 100 % podľa Fowlera.

12. Podľa sťažovateľky správne súdy riadne neposúdili, či závery posudkového lekára nie sú v rozpore s nálezmi už uvedených odborných lekárskejších vyšetrení. Správne súdy neprihliadli ani na obmedzenia, ktoré sťažovateľka namietala počas správneho súdneho konania. Podľa sťažovateľky kompenzácia kochleárnym implantátom predstavuje len dočasné zlepšenie jej ťažkého zdravotného postihnutia, a nie je absolútnou náhradou jej straty sluchu. Na podporu svojich tvrdení poukázala aj na rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 7Sk/4/2020 zo 16. decembra 2020.

13. Sťažovateľka považuje napadnutý rozsudok za arbitrárny a nedostatočne odôvodnený. Podľa sťažovateľky najvyšší správny súd dostatočne nezdôvodnil právne a skutkovo relevantné otázky sťažovateľky, iba sa stotožnil s dôvodmi rozhodnutí správnych orgánov a krajského súdu. Namietala, že najvyšší správny súd nevzal do úvahy jej námietku, že posúdenie jej zdravotného stavu zo strany posudkového lekára sa vykonalo v jej neprítomnosti, teda posudkový lekár nemal možnosť so sťažovateľkou komunikovať a posúdiť jej sluchový rozsah a jej ťažkosti v komunikácii. Tiež sa nevysporiadala s jej námietkou, že mnohým pacientom s úplne totožnou diagnózou bola priznaná miera poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť v rozsahu 50 %.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

14. Ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľky predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí senátu ústavného súdu podľa § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a zisťoval, či ústavná sťažnosť obsahuje všetky náležitosti a či nie sú dané dôvody na jej odmietnutie podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

15. Podstatou ústavnej sťažnosti, ktorá je prevažne opakovaním argumentácie sťažovateľky zo správnej žaloby a kasačnej sťažnosti, je námietka nesprávneho právneho posúdenia veci žalovaným a správnymi súdmi a arbitrárnosť napadnutého rozsudku z dôvodu jeho nedostatočného odôvodnenia. Sťažovateľka namietala aj nesprávne závery najvyššieho správneho súdu, pokiaľ ten odobril závery rozhodnutia krajského súdu a žalovaného, a je toho názoru, že jej zdravotný stav odôvodňoval vyššiu percentuálnu mieru zvýšenia poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť zodpovedajúcej položke č. 1 (kapitoly VII oddielu B) prílohy č. 4 zákona o sociálnom poistení (obojstranná úplná hluchota s mierou poklesu schopnosti 50 %).

16. Ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Z tohto postavenia vyplýva, že úlohou ústavného súdu nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa zásadne obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách (I. ÚS 27/04, I. ÚS 74/05, II. ÚS 577/2022). Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu iba vtedy, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené a arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (I. ÚS 117/05, IV. ÚS 238/07, II. ÚS 75/2021). O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa

tento natoľko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (I. ÚS 12/05, II. ÚS 713/2014).

17. Vzhľadom na skutočnosť, že napadnuté uznesenie bolo vydané v rámci správneho súdnictva, ústavný súd poukazuje aj na povahu a špecifický charakter správneho súdnictva, ktorého úlohou nie je nahrádzať činnosť orgánov verejnej správy, ale len preskúmať zákonnosť rozhodnutí a postupov orgánov verejnej správy, teda preskúmať to, či kompetentné orgány pri riešení konkrétnych otázok vymedzených v návrhu rešpektovali príslušné hmotno-právne a procesno-právne predpisy. Treba preto vziať do úvahy, že správny súd zásadne nie je súdom skutkovým, ale je súdom, ktorý posudzuje dominantne právne otázky napadnutých rozhodnutí a postupu orgánov verejnej správy, teda orgánov inej ako súdnej sústavy (III. ÚS 502/2015, II. ÚS 737/2015, II. ÚS 579/2022).

18. Po preskúmaní napadnutého rozsudku ústavný súd argumentáciu sťažovateľky nevyhodnotil ako spôsobilú spochybníť ústavnú udržateľnosť záverov najvyššieho správneho súdu. Ústavný súd nezistil, že by posudzované rozhodnutie najvyššieho správneho súdu bolo svojvoľné alebo v zjavnom vzájomnom rozpore, či v nesúlade s platnou právnou úpravou. Najvyšší správny súd sa dostatočne vysporiadal s kasačnými námietkami sťažovateľky a náležite odôvodnil svoje závery o správnosti posúdenia miery zdravotného postihnutia sťažovateľky pre určenie jej invalidity, ako aj o vyhodnotení postupu krajského súdu. Odôvodnenie napadnutého rozsudku nemožno označiť za arbitrárne alebo zjavne neodôvodnené.

19. Pokiaľ sťažovateľka v ústavnej sťažnosti spochybňuje správnosť napadnutého rozsudku z dôvodu nesprávne zisteného skutkového stavu (body 11 a 12 tohto uznesenia), ústavný súd konštatuje, že posúdenie rozsahu zdravotného poškodenia a jeho následkov na schopnosť občana vykonávať zárobkovú činnosť vyžaduje odborné lekárske znalosti a vo veciach sociálneho zabezpečenia je zákonom zverené posudkovým lekárom sociálneho poistenia (podobne I. ÚS 701/2016). Z uvedeného dôvodu iba presvedčenie sťažovateľky o nezohľadnení starších lekárskejších správ, na ktoré sa v podstate v ústavnej sťažnosti odvolávala, nie je rozhodujúce. Najvyšší správny súd v napadnutom rozsudku (body 25 a 26, pozn.) uviedol, prečo považoval skutkový stav veci za zistený. Poukázal, z ktorých lekárskejších správ posudkoví lekári vychádzali, pričom túto skutočnosť sťažovateľka nespochybnila. V tomto smere ústavný súd konštatuje, že ak najvyšší správny súd pri svojom rozhodovaní vychádzal pri posudzovaní odborných medicínskych otázok zo záverov posudkových lekárov, pričom tieto posúdil z hľadiska presvedčivosti ich záverov a všetkých okolností, neporušil tak označené práva sťažovateľky.

20. V súvislosti s námietkou sťažovateľky, že posúdenie jej zdravotného stavu zo strany posudkového lekára sa vykonalo v jej neprítomnosti, ústavný súd poznamenáva, že z oboch lekárskejších posudkov je zrejmé, že boli vykonané v neprítomnosti sťažovateľky z dôvodu v tom čase trvajúcich opatreniach prijatých počas krízovej situácie s cieľom predchádzať šíreniu ochorenia COVID-19. Posudkoví lekári vychádzali z predchádzajúcich odborných lekárskejších vyšetrení, ktoré boli pre nich dostatočné na komplexné posúdenie jej zdravotného stavu.

21. Ústavný súd poukazuje aj na relevantnú časť rozsudku krajského súdu (body 27 až 31, pozn.), v ktorej sťažovateľka dostala odpoveď na všetky svoje námietky. Krajský súd uviedol, že podľa všeobecného posudkového hľadiska uvedeného v kapitole VII oddiele B (sluch) prílohy č. 4 k zákonu o sociálnom poistení sa porucha sluchu hodnotí v percentách podľa Fowlera, pričom toto posudkové hľadisko pri definícii praktickej hluchoty či nedoslýchavosti vychádza zo straty

počutia určovanej u postihnutého vybaveného načúvacím prístrojom. Všeobecné posudkové hľadisko tak pri posudzovaní miery poklesu schopnosti zárobkovej činnosti vychádza z posudzovania zdravotného stavu za použitia načúvacieho prístroja ako kompenzačnej pomôcky. Preto bolo aj v prípade sťažovateľky namieste posudzovať reálny vplyv jej poruchy sluchu na mieru poklesu schopnosti zárobkovej činnosti za použitia kochleárneho implantátu. Krajský súd bol toho názoru, že pri posudzovaní miery poklesu schopnosti zárobkovej činnosti nie je možné ignorovať vplyv tohto implantátu na schopnosť sťažovateľky vykonávať zárobkovú činnosť. V prípade, ak by sa miera poklesu schopnosti zárobkovej činnosti mala určovať bez ohľadu na použitie načúvacieho prístroja či kochleárneho implantátu, museli by byť v kontexte hodnotenia miery poklesu schopnosti zárobkovej činnosti úplne rovnako hodnotení sluchovo postihnutí, ktorí takúto kompenzačnú pomôcku používajú, so sluhovo postihnutými, ktorí takúto pomôcku nepoužívajú. V posudzovanom prípade je nesporné, že sťažovateľka je osobou s poruchou sluchu v rozsahu 100 % Fowlera, teda je nepochybne osobou zdravotne postihnutou, čo však ešte bez ďalšieho automaticky neznamená, že je aj osobou spĺňajúcou zákonom vyžadované predpoklady na jej posudzovanie ako osoby invalidnej. Samotná skutočnosť ťažkého zdravotného postihnutia sama osebe nemôže viesť k automatickému záveru o invalidite postihnutého, keď je namieste práve odborným lekárske posúdením vyhodnotiť vplyv tohto zdravotného postihnutia na mieru schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť. Pri tomto posudzovaní je aj v zmysle všeobecného posudkového hľadiska nevyhnutné zohľadniť efekt kochleárneho implantátu u sťažovateľky v oblasti komunikačných schopností.

22. Z odôvodnenia napadnutého rozsudku je zrejmé, ktoré skutkové tvrdenia považoval najvyšší správny súd za rozhodné pre posúdenie zdravotného postihnutia sťažovateľky v súvislosti s mierou poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť. Napadnutý rozsudok najvyššieho správneho súdu dáva sťažovateľke jasnú odpoveď na to, že jej skutkové a právne námietky voči rozsudku krajského súdu nie sú dôvodné. Odôvodnenie napadnutého rozsudku najvyššieho správneho súdu odpovedá na všetky podstatné tvrdenia a námietky sťažovateľky. Skutočnosť, že sťažovateľka sa s právnym názorom najvyššieho správneho súdu nestotožňuje, nemôže sama osebe viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti namietaného rozhodnutia. Z ústavnoprávneho hľadiska preto niet dôvod, aby sa spochybňovali závery napadnutého rozhodnutia.

23. Hoci rozhodnutia správnych súdov a ich odôvodnenia vyznievajú v neprospech právneho názoru predkladaného sťažovateľkou, nemožno ani jej úvahám vzhľadom na citlivosť zdravotného stavu sťažovateľky uprieť určitý racionálny základ. Ústavný súd však nevidí na tomto mieste priestor pre vstup do úvah o správnosti či opodstatnenosti výkladových alternatív v zmysle požiadavky sťažovateľky, ak najvyšším správnym súdom zvolený výklad nie je arbitrárny, nevedie k absurdným dôsledkom a je dostatočne odôvodnený.

24. Z uvedeného vyplýva, že medzi napadnutým rozsudkom najvyššieho správneho súdu a namietaným porušením základného práva sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru neexistuje taká príčinná súvislosť, na základe ktorej by ústavný súd po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie reálne mohol dospieť k záveru o ich porušení. Ústavný súd preto pri predbežnom prerokovaní odmietol ústavnú sťažnosť podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

25. Keďže ústavná sťažnosť bola odmietnutá ako celok, rozhodovanie o ďalších procesných návrhoch sťažovateľky v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, a preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 20. marca 2024

Peter Molnár
predseda senátu